

А.М. Щербак, ст. гр. УНЗ-11-Б2
Науковий керівник: Т.А. Махия,
к.п.н., доцент Інституту менеджменту та
психології ДВНЗ «УМО» НАПН
України

АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ В ДНЗ

Анотація. У статті атестація педагогічних працівників дошкільного навчального закладу розглядається як один із засобів управління якістю освіти а закладі. Визначаються основні проблеми, що виникають під час атестації педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів, причин їх виникнення та можливі шляхи вирішення.

Ключові слова: атестація, педагогічні працівники, якість освіти, управління якістю освіти.

Аннотация. В статье аттестация педагогических работников дошкольного учебного заведения рассматривается как одно из средств управления качеством образования в учреждении. Определяются основные проблемы, возникающие при аттестации работников дошкольных учебных заведений, причин их возникновения и возможные пути решения.

Ключевые слова: аттестация, педагогические работники, качество образования, управления качеством образования.

Annotation. The article deals with the certification of teachers of preschool educational establishment as a means of management of education quality in the establishment. The author defines basic problems that arise during the certification of teachers of preschool educational establishment, their causes and possible solutions.

Keywords: attestation, pedagogical workers, quality of education, quality of education management.

Постановка проблеми. У системі управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі особливе місце належить атестації педагогічних працівників як складному управлінському інструменту, що з однієї сторони спрямований на визначення рівня якості виконання педагогічними працівниками посадових обов'язків, встановлення, перевірку та підтвердження рівня кваліфікації, визначення відповідності займаній посаді, а з іншої, сприяє активізації творчої професійної діяльності, підвищенню ефективності праці, а також є формою морального та матеріального стимулювання діяльності педагогів.

Отже, на сьогодні, атестація педагогічних працівників є основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної системи освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність питання, що розглядається, підтверджується значною кількістю наукових досліджень і розробок, а також вагомими змінами, що відбулися в нормативно-правовому врегулюванні окресленого питання протягом останніх кількох років.

Так, науковому дослідженню питань атестації приділялась значна увага в роботах А. Белкіна, Н. Давидова, А. Єрмолової, К. Крутій, Л. Купіної, О.Мармази, Л. Покроєвої. Практичні аспекти атестації розглядалися у прикладних статтях Л.Білецькою, О.Малишевою, Н. Омеляненко, Н. Галяпою.

Мета статті – визначити основні проблеми, що виникають під час атестації педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів, причини їх виникнення та можливі шляхи вирішення.

Виклад матеріалу. Під час дослідження історичного аспекту застосування атестації як інструмента було з'ясовано, що атестацію в системі управління якістю освіти, як інститут, було запроваджено у 1972 році, і перш за все для стимулювання діяльності педагогів у напрямку підвищення їх професійної кваліфікації, методичної майстерності, спрямованості до якісних результатів у розвитку, навчанні й вихованні дітей.

В чинному законодавстві України питанням атестації педагогічних працівників ДНЗ присвячені, зокрема, частина четверта статті 54 Закону України «Про освіту», частина перша статті 32 Закону України «Про дошкільну освіту», Типове положення про атестацію педагогічних працівників (далі – Типове положення), затверджене наказом Міністерства освіти і науки України 06.10.2010 N 930, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 4 грудня 2010 р. за № 1255/18550., зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20 грудня 2011 р. № 1473.

Разом з тим, окремо слід зазначити, що протягом майже двох останніх десятиріч основні процедурні питання проведення атестації працівників освіти були врегульовані Типовим положенням про атестацію педагогічним працівників України, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 20 серпня 1993 року № 310, яке мало досить багато недоліків та значно звужувало права педагогів.

На сьогодні, нормативне визначення терміну атестація, яке розкриває його зміст, саме як багатофункціонального інструменту в системі управління освітою, надано у Типовому положенні.

Зокрема, відповідно до пункту 1.2. Типового положення атестація педагогічних працівників – це система заходів, спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за якою визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання.

Згідно з пунктом 1.3. Типового положення метою атестації є стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу.

Крім того, відповідно до частини 1 статті 32 Закону України «Про дошкільну освіту» атестація педагогічних працівників дошкільного навчального закладу незалежно від підпорядкування, типів і форми власності є обов'язковою і здійснюється, як правило, один раз на п'ять років відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України, затвердженого спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Згідно з частиною 2 цієї статті за результатами атестації педагогічних працівників дошкільного навчального закладу визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, встановлюється його кваліфікаційна категорія (спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст

першої категорії, спеціаліст вищої категорії), може бути присвоєно відповідне педагогічне звання вихователям – «Вихователь-методист», а вихователям-методистам – «Старший вихователь», учителям усіх спеціальностей – «Старший вчитель», «Вчитель-методист».

Таким чином, наведене нормативне визначення терміну «атестація», а також зміст мети атестації та її наслідки, свідчать про те, що атестація педагогічних кадрів, у тому числі педагогів ДНЗ, є одним з найважливіших і складних управлінських та методичних питань в галузі освіти.

З метою вдосконалення процесу атестації, а також за для досягнення мети, задекларованої у Типовому положення у минулому році в Типове положення були внесені суттєві зміни, що значно розширили права та покращили соціальний захист педагогічних працівників.

По-перше, нарешті, Типове положення доповнено нормами, якими закріплені права педагогічних працівників на збереження за ними раніше присвоєних кваліфікаційних категорій та педагогічних звань.

Наприклад, пунктом 3.17 Типового положення визначено, що за працівниками, які перервали роботу на педагогічній посаді (незалежно від тривалості перерви у роботі), зберігаються присвоєні за результатами останньої атестації кваліфікаційні категорії та педагогічні звання. За педагогічними працівниками, які переходять на посади методистів, вихователів-методистів, зберігаються присвоєні попередньою атестацією кваліфікаційні категорії. Атестуються такі працівники не пізніше ніж через два роки після переходу на посаду методиста або вихователя-методиста.

По-друге, змінами, що внесені у Типове положення скорочено строк проходження позачергової атестації.

Наприклад відповідно до пункту 1.8 Типового положення проходження позачергової атестації передбачено через два роки. Варто відзначити, що відлік часу розпочинається з дати останнього засідання атестаційної комісії, на якому підбито підсумки атестації. Слід зауважити, що це дуже важливо для стимулювання педагогів, які в міжатестаційний період стали

переможцями конкурсів професійної майстерності, узагальнили вагомий педагогічний досвід, активно та творчо працюють та заслуговують не тільки морального, а й матеріального винагородження.

По-третє, нормами чинної редакції Типового положення передбачена можливість проведення засідання атестаційної комісії за відсутності педагогічного працівника.

Зауважимо, що пунктом 3.6 Типового положення визначено перелік об'єктивних причин, зокрема такою причиною може бути: службове відрядження, тривала хвороба, територіальна віддаленість та інші поважні причини, що перешкоджають присутності педагогічного працівника на засіданні.

При цьому, важливим наявність норми, яка забезпечує захист працівників від суб'єктивного ставлення з боку керівництва, зокрема Типовим положенням, передбачено, що за обов'язковою участю педагогічного працівника проводяться засідання на якому порушено питання про його невідповідність займаній посаді.

Вчетверте, змінами, що внесені у Типове положення розширено умови та порядок присвоєння педагогічних звань.

При цьому важливим є те, що звання «вихователь-методист» може присвоюватися не лише педагогам (музичним керівникам, вихователям, інструкторам з фізкультури), яким присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», а й тим, які мають базову або неповну вищу освіту та мають найвищий тарифний розряд. Цей аспект дуже важливий, адже в дошкільних навчальних закладах зараз працюють педагоги, які мають неповну вищу освіту, але здійснюють науково-методичну роботу, мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами різного рівня. І в решті-решт, таких педагогів адміністрація навчального закладу може заохочувати та преміювати. Адже, робота з кадрами – один із основних напрямків діяльності завідувача та

вихователя-методиста дошкільного навчального закладу на шляху покращення якості освіти.

Але на жаль залишилися ще й проблеми, які не може розв'язати прийняття нового Типового положення.

По-перше, це неможливість атестування на присвоєння кваліфікаційних категорій педагогам, які мають неповну вищу освіту, але плідно працюють, мають власні методичні розробки, беруть активну участь у методичному житті закладу і навіть є переможцями конкурсів професійної майстерності рівня району, міста.

По-друге, значно меншим є «вартість/цінність/» «вищої кваліфікаційної категорії» музичних керівників у порівнянні з «вищою кваліфікаційною категорією» вихователів. Це є незрозумілим, адже музичний керівник – це людина яка з дитинства більше вклала сил та енергії, ніж люди, які не вчилися у двох школах одночасно. На мій погляд, це питання потребує правового врегулювання. Тому що, однією з цілей освіти є досягнення професіоналізму діяльності освіченої людини. Здатність атестації допомагати розкриватися справжнім професіоналам – одна з її найважливіших характеристик. Якість необхідно не тільки вимагати, а й мотивувати.

Висновки. Наведене вище, зайвий раз свідчить про те, що роль атестації в системі управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі неможливо переоцінити. Атестація є саме тим чинником, що не тільки сприяє особистісному, професійному зростанню педагогів, стимулюванню безперервності освіти, активізації творчої ініціативи та визнанню досягнень, а й сприяє підвищенню відповідальності за результати роботи та забезпечує соціальний захист компетентної педагогічної праці.

Література

1. Закон України «Про освіту» ;
2. Закон України «Про дошкільну освіту»;

3. Наказ МОН від 30.10.2010 № 930 «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників»
4. Атестація педагогічних працівників: нормативний та науково-методичний аспекти. – Харків: ХОНМІБО, 2004. – 104с.
5. Белкин А.С. Компетентность. Профессионализм. Мастерство / А.С. Белкин. – Челябинск : Юж.-Урал. изд-во, 2004.
6. Ващенко Н.М. Управління навчальним процесом в системі підвищення кваліфікації / Н.М. Ващенко. – К. : Вища шк., 1987.
7. Волобуева Л.М. Работа старшего воспитателя ДООУ с педагогами / Л.М. Волобуева. – М. : ТЦ «Сфера», 2004.
8. Єрмолова А.М. Технологія організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами / А.М. Єрмолова. – Х., 1999.
9. Мармаза О.І. Мотивація та стимулювання персоналу як підґрунтя якості управління / О.І. Мармаза // Управління школою. – 2003. – N 16–18.
10. Управління навчальним закладом : навч.-метод. посібник : у 2-х част. / О.І. Мармаза, О.М. Касьянова, В.В. Григораш та ін. – Х. : Веста, Видавництво «Ранок», 2003.